

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

AMERİKA KITASI I
Kıtanın keşfinden
önceki uygarlıklar

KARACAN

KARACAN RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

Copyright: Daniel Mallo-Editorial Palsa S.A., Mexico
Türkiye'de Yayın Hakkı: KARACAN YAYINLARI/ONK

Karacan Yayınları A.Ş. adına sahibi: **ALİ KARACAN**
Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: **ALİ SAYDAM**
Mali Koordinatör: **ÖZHAN KÜÇÜKTOPUZLU**
Teknik Koordinatör: **OĞUZ DEMİRCİOĞLU**

Yazı İşleri Müdürü: **ERCAN ALTAZLI**
Yazı İşleri Yardımcısı: **DENİZ DAĞDELEN**
Danışma Kurulu: **Prof. Dr. TAHSİN YAZICI, Doç. Dr. Ali İHSAN GENCER, Doç. Dr. MEHMET ÖZSAİT, Doç. Dr. İSMET MİROĞLU, PAUL MANDRİNİ, ALBERTO CABADO, EUGENİO ZOPPI**

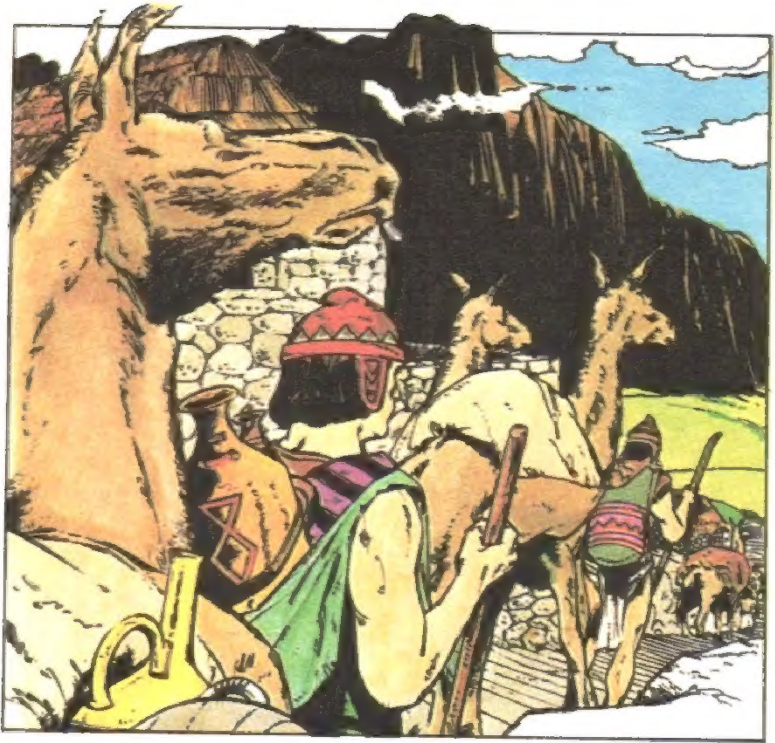
Teknik Yönetmen: **ERTAN GÖKEMRE**
Teknik Müdür: **NURETTİN ÖZAKSEL**
Teknik Müdür Yardımcısı: **M. SABİT UÇUK**
İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: **ESER NOYAN**
Satış Müdürü: **COŞKUN GÜNGÖRER**

**Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı,
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın
20.2.1984 tarih ve 01771 sayılı kararı ve ek
3.4.1984 tarih ve 2152 sayılı kararı ile ilk 5
sayısı özellikle ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrenci-
leri ile ortaokul öğrencilerine tavsiye edil-
miş olup, bu sayısı da onaya sunulmuştur.**

Renk Ayrımı: **ÇALI GRAFİK**
Baskı: **HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL**
Kapak Baskısı: **NADİR BASİMEVİ**

Adres: **KARACAN YAYINLARI, Basın Sarayı, Cağaloğlu/İstanbul**
Tel: 527 00 34 - 526 69 00

Fiyatı: 250 TL/Kıbrıs'ta: 330 TL

KITANIN KEŞFİNDEN ÖNCEKİ UYGARLIKLAR

KITANIN KEŞFİNDEN ÖNCEKİ UYGARLIKLAR

ASYA KITASININ KUZEYDOĞLU UÇU İLE AMERİKA KITASININ KUZEBATİ SAHİLLERİ BİR ZAMANLAR OKYANUSLARIN DERİNLİKLERİNE GÖMÜLMÜŞ DURLIMDAYDI. DENİZLERDEKİ SU SEVİYESİNİN BÜYÜK BİR DÜŞÜŞ KAYDETTİĞİ BUZUL DEVRİ SONUNDA BİRÇOK YER GİBİ BURALAR DA GÜNEŞ IŞIĞINA KAVUŞTU. BERING BOĞAZI'NIN HENÜZ OLUŞMADIĞI DÖNEMDE, YANİ BUNDAN TAM 35 000 YIL ÖNCE ASYA KITASININ....

... SOĞUKTAN KAÇAN İLK İNSANLAR, İKİ KİTAYI BİRBİRİNE BAĞLAYAN DİL ÜZERİNDEKİ YOLCULUKLARINI TAMAMLAYARAK, YEMYESİL ÇAYIRLARLA KAPLI ALASKA'YA AYAK BASTILAR...

...VE GÜNEYE DOĞRU İLERLEYEREK, BUNDAN 20 000 YIL ÖNCE PERLİ'NÜN DAĞLIK BÖLGELERİNE YERLEŞTİLER. AYACUCHO'DAKİ (PERLİ) PİKİ MACHAY MAĞARASINDA ELE GECİRİLEN BULUNTULAR BU DÖNEMİN EN ÖNEMLİ KANITLARIDIR.

KITANIN "ATES ARAZISI" ADIYLA BİLİNE EN GÜNEY UÇU, GÜNÜMÜZDEN 10 000 YIL ÖNCE, BASLIÇA GIDALARINI DENİZ LÜRÜNLERİ VE YABANI MEYVELERİN OLUŞTURDUĞU İNSANLARLA MESKÛNOLU.

BİNLERCE YIL SONRA KİTA YENİ BİR
GÖÇ DALGASI İLE SARSILDI VE M.Ö. 11 000-
M.Ö. 7000 YILLARI ARASINDA YÖREDE
A. DİLİĞİ DAYANAN İLK UYGARLIK BE-
LİRTİLERİ GÖRÜLDÜ.

BU DÖNEMDE ÜRETİLEN EN GELİŞMİŞ ALET,
İRİ MEMELİLERİ AVLAMADA KULLANILAN SIVRI
UÇLU MIZRAKLARDI. TEK TİK RAŞTLANAN
MEZAR KALINTILARINDAN ÖLÜ GOMME ÂDE-
TİNİN YAYGIN OLDUĞU VE İKİNCİ BİR DÜNYANIN
VARLIĞINA İNANDIKLARI ANLAŞILMAKTADIR.

BUZUL DEVRİ'NİN SONUNDA (MÖ-7000 YILINA DOĞRU) MEYDANA GELEN İKLİM DEĞİŞİKLİKLERİ VE KURAKLIK SONUCU YESİL ALANLARLA BİRLİKTE, İRİ MEMELİLERİN DE ORTADAN KALKMASI İNSANLARI, KÜLSİZAR VE BALIKLARLA BESLENMEK ZORUNDA BIRAKTI.

KİTANIN İÇ KISIMLARINA YERLEŞMİŞ OLANLAR İSE BUĞDAYI KEŞFEDEREK BUNDAN UN VE EKMEK ÜRETME YOLUNA GİTTİLER. BURALARDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR ÇOK SAYIDA DİBEK KALINTISINI ORTAYA ÇIKARMIŞTIR. BUNDAN TARIMIN AMERİKA KİTASINDA DA AYNI DÖNEMDE BAŞLADIĞI ANLAŞILMAKTADIR.

İLK KEZ M.Ö. 7000 YILINA
DOĞRU MEXİKA'DA ORTAYA
ÇIKAN TARIMSAL FAALİYETLER
KISA SÜREDE PERU'YA DA YA-
YILMAKTA GECİKMEDİ. MEXİ-
KA'DA YETİSTİRİLEN İLK TARIM
ÜRÜNLERİ HAVUÇ, BİBER, KA-
BAK VE FASULİYEDİ. M.Ö
3000 YILINA DOĞRU MISIR
EKİMİNE GEÇİLDİ.

HAYVANCILIK, KITANIN DİĞER BÖLGELE-
RİNDE DE YAPILMAKTA OLDUĞU HALDE, LAMA
YETİSTİRİCİLİĞİNE ÖZELLİKLE PERU'DA BÜ-
YÜK ÖNEM VERİLİRDİ. 6000 YILDAN BERİ
YÜK HAYVANI OLARAK BESLENEN LA-
MALARIN ETİNDEN VE YÜNÜNDEN DE
YARARLANMAK MÜMKÜNDÜ,

KITADA İLK SERAMİK BUNDAN 5000 YIL
ÖNCE, PASİFİK OKYANUSU'NU GEÇEREK
EKVATOR KİYILARINA YERLEŞEN İNSANLAR-
CA ÜRETİLDİ. DAHA SONRA ORTA AMERİKA
İLE AND DAĞLARI'NIN ORTA KISIMLARINA
YAYILDI.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

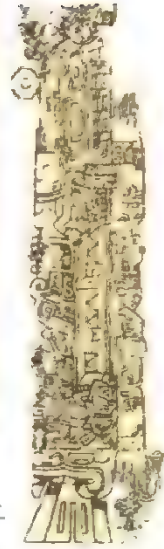
ADI GEÇEN YERİN CİVARDA YASAYAN 150 DOĞA
LARINDAKİ NÜFUS İÇİN DİNİ VE SİYASİ BİR MERKEZ
OLDUĞU SANILMAKTADIR. SEHRİN ORTASINDA TAŞ
VE TUĞLADAN 30 m. BOYUNDA BİR PIRAMİT YÜK
SELİR. ARKEOLOJİK KAZILAR OLMEKLERİN SAYI
LARI, TAKVİMİ VE HİYEROGİF YAZIYI BİLDİKLE
RİNİ ORTAYA ÇIKARMIŞTIR.

ANITSAL MIMARİ ANLAR'DA DAHA
ESKİ BİR GEÇMİŞE SAHIPTIR. KOTOSH
(YÜKARİ BÖLGE) VE CHUQUITANTA (PASI-
FIK KIYISI) MANASTIRLARININ İNŞA TA-
RİHLERİ M.O. 2000 YILINA KADAR ÇIKAR
ORTA VE KUZAY PERU'NUN EN ÖNEMLİ
UYGARLIK MERKEZLERİNDEN.

RAIMONDI DİKİLTİSİ
TELLO DİKİLTİSİ
ULU BİR KİŞİYE AIT FRİZ

... CHAVIN'DEKİ YAPILAR, DAHA YENİ OLUP,
KLASİK DEVİR ÖNCESİ DÖNEMİ YANSI-
TIRLAR AYNI ZAMANDA DİNİ BİR MERKEZ
OLAN CHAVIN, TAŞTAN HEYKELLERİ VE
ALCAN KABARTMALARI İLE DİKKAT ÇEK-
MEKTEDİR ARKEOLOJİK KALINTILARDAN
BÖLGENİN DOKUMACILIK, METALURJİ VE
COMLEKÇİLİK ALANINDA DA İLERİ GİTTİĞİ
ANLANSIMAKTADIR

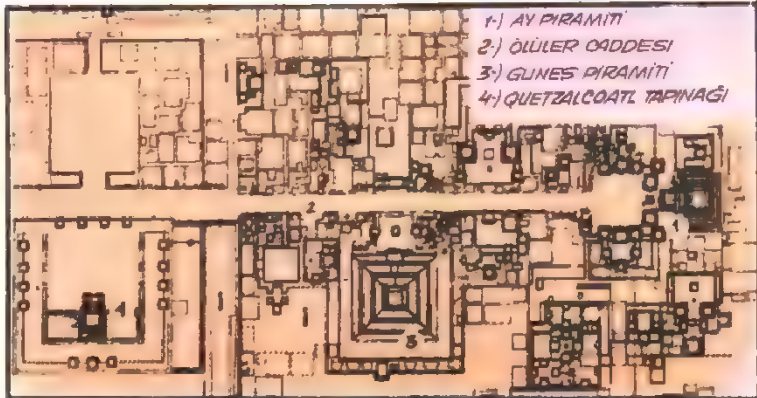
KLASİK DEVİR M.S. III VEYA
IV. YÜZYILLARDA BAŞLAR, 1000
YILINA DOĞRU SONA ERER

BAZI BÖLGESEL FARKLILIKLA
RAĞMEN, BU DÖNEMİN E'İ
BELİRGİN ÖZELLİKLERİ TARACA
USULU TARIMIN VE SULAMA SIS-
TEMLERİNİN YAYGINLAŞMASI
(AND DAĞLARI'NDA), YENİ TARIM
USULLERİNİN UYGULANMAYA
BAŞLANMASI, NÜFUS ARTIŞI VE
ŞEHİRLEŞMEDİR

BU DEVİRDE ORTA AMERİKA'DA KURULMUŞ OLAN EN ÖNEMLİ
İYİGARLIK MERKEZİ, MEXİCO VADİSİNDE, 50 000 İLE 100 000
ARASINDA BİR NÜFUSLU BARINDIRAN BASKENTI (MEXİCO) İLE
TEOTIHUACAN'DIR. SEHRİN ANİTSAL YAPILARI ARASINDA GÜ-
NEŞ PİRAMİTİ'NİN YANISIRA AY PİRAMİTİ İLE QUETZALCOATL
TAPINAGI' . BİRLEŞTİREN ANA CADDE DİKKAT ÇEKER. TAPINAK
FRİZLERİNİN ALÇAK KABARTMALARINDA YAĞMUR TANRISI
TLALOCLU VE TUVLU YILAN TANRI QUETZALCOATL'I SİMGELEYEN
FİGÜRLER GÖRÜLMEKTEDİR.

ARKEOLOJİK ARAŞTIRMALAR TAKVİMİ VE HİYE
ROGLİF YAZIYI BİLEN BU
NSANLARIN SİYASİ, SOS
YAL VE EKONOMİK BİR
YAPINIA SAHİP OLDUKLARI-
NI ORTAYA ÇIKARMISTIR

YAXCHILAN ALCAH KABARTMASI (680,

SARAYIN ANA SALONU (UXMAL.)

SARAYIN DIŞIN
GÖRÜNÜŞÜ (UXMAL)

BU DÖNEMİN BİR
BAŞKA ÖNEMLİ UYGAR-
LIK MERKEZİ MAYALAR
TARAFINDAN KURULMUŞ
OLAN YUCATAN (BUGÜN-
KÜ GUATEMALA VE
HONDURAS)'DIR

MAYALARIN DA ANTİK ÇAĞ YUNAN-
LILARI GİBİ SİYASİ BİR BİRLİK OLUŞ-
TURMADIKLARI GÖZLENMEKTEDİR.
HER ŞEHİR, TAPINAKLARI VE PİRA-
MITLERİ İLE BAĞIMSIZ BİRER YER-
LESİM BÖLGESİDİR. HALK ŞEHİR
MERKEZİNDE YAŞAYAN RAHİPLER
VE SOYULLARLA KIRSAL KESİMDE
YAŞAYAN...

... KOYULLERDEN MEYDANA JE...
EN ÖNEMLİ MERKEZLER, "COBAN,"
QUIRIGUA, PIEDRAS NEGRAS,"
"PALENQUE" VE "Tikal" DİR

TAPINAKLAR GENELLİKLE
BASAMAKLI ARLA ÇIKILAN PİRA-
MITLERİN EN UÇ NOKTALARINA
İNŞA EDİLMİŞTİR. HEYKEL VE
RESİM SANATI, MİMARİYLE
BÜYÜK BİR UYUM İÇİNDEDİR

DUVARLARIN BİR BÖLÜMÜ
HENÜZ ÇÖZÜLMEMİŞ OLAN HİE-
ROGLİF YAZILARLA KAPLIDIR.

ONLUK SAYI SİSTEMİNİN YERİNE YIRMİLİK BİR SAYI SİSTEMİ
KULLANILMIŞTIR. GÖRÜLÜR BUNUN İÇİNE FARKLI BİR İŞARETLE BELİR-
TİLEN SIFIR DA DAHİLDİR. ARİTMETİK KONUSUNDAKİ BU BİLGİLERİNE
DAYANARAK 365 GÜNDEN OLUŞAN BİR TAKVİM DÜZENLEMİŞLERDİR.

0

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

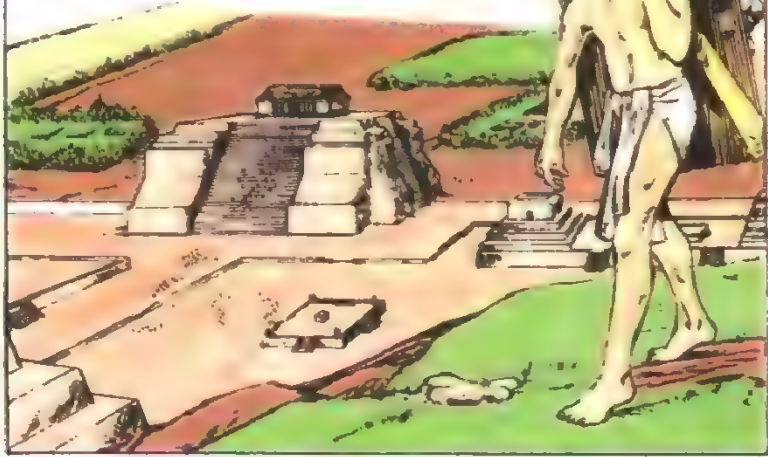

18

19

ORTA MEXİKA'NIN KLASİK DÖNEMİNDE
Kİ AYRI TOPLUMLAR YÜKSELDİĞİ GÖRÜLÜR BUNLAR
IV. YÜZYILDA ORTAYA ÇIKAN ZAPOTEKİLERLE,
V. YÜZYILDA ORTAYA ÇIKAN TOTONAK'LARDIR.

MİTİSAL MİMARİ ALANINDA ORTAK ÖZEL-
LİKLERE SAHİP OLMALARINA RAĞMEN, ZAPOTE-
TEKLER SERAMİK, TOTONAKLAR RESİM VE
MEYKEL ALANINDA HER BİRİNE ÖZGÜ

ULU BİR KİŞİYİ SİMGE-
LEYEN, TOTONAKLARA AIT
BİR ALÇAK KABARTMA

ZAPOTEKİLERE
AIT BİR SERAMİK
ÖRNEĞİ

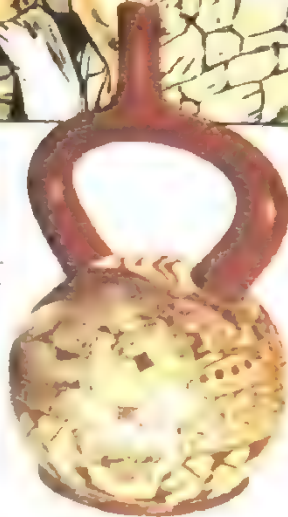
AND DAĞLARI'NA KURULMUŞ OLAN
CHAVIN UYGARLIĞI, 1 YÜZYILDA GERİLEMEYE
BAŞLAYARAK YERİNİ MOSİKA VE NAZCA
(NASKA) UYGARLIKLARINA BIRAKMIŞTIR

KUZİY SAHİLLERİNDEKİ VADİLERDE KURULMUŞ BAĞIMSIZ BAŞLICA MOSİKA KENTLERİ, PACASMAYO, CHICAMA, VIRU VE MOCHE'DİR.

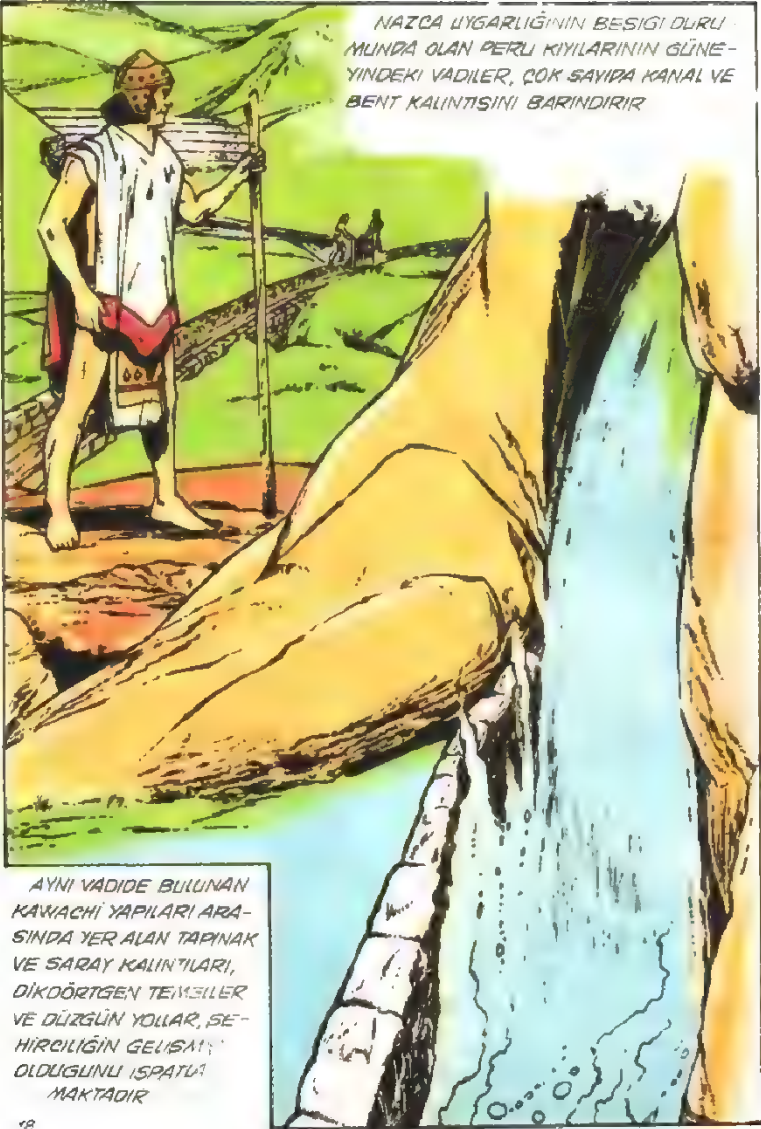

BURALARDA TARIMI GELİŞTİRMEK AMAÇIYLA SU KEMERLERİ VE KANALLAR İNŞA EDİLMİŞTİR
(CHICAMA KANALI= 100 KM.)

MOSİKALARA AİT SAVAŞ SAHNELE-
RİYLE SÜSLÜ ÇOK SAYIDA KULPLU TOP-
RAK TESTİNİN ÜZERİNDE HAYVAN VE
BİTKİ MOTİFLERİNİN YANİ SIRA
RAHIP, MÜZİSYEN, ESİR VE HASTA
İNSAN TASVİRLERİNE DE RASTLAN
MAKTADIR

NAZCA UYGARLIĞININ BESİĞİ DÜRLÜ
MUNDA OLAN PERLİ KIYILARININ GÜNE-
YİNDEKİ VADİLER, ÇOK SAYIDA KANAL VE
BENT KALINTISINI BARINDIRIR

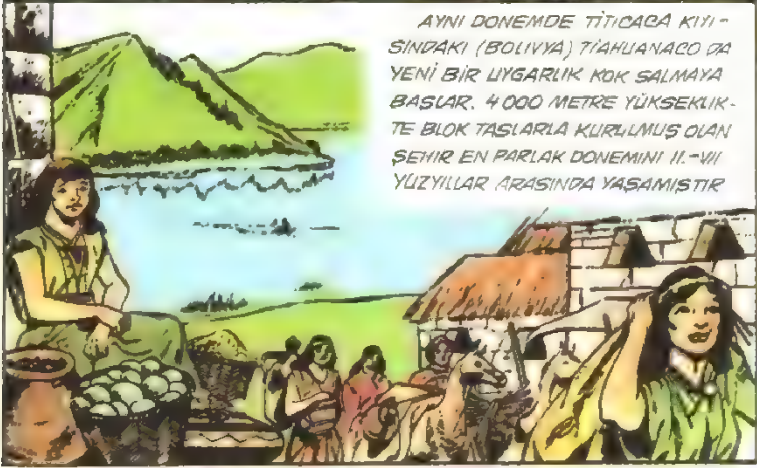
AYNI VADİDE BULUNAN
KAWACHI YAPILARI ARA-
SINDA YER ALAN TAPINAK
VE SARAY KALINTILARI,
DİKDÖRTGEN TEMSİLER
VE DÜZGÜN YOLLAR, SE-
HIRCILIĞIN GEÇİŞİ
OLDUĞUNU İSPATLA-
MAKTADIR

NAZCA'LILARIN DOKUMACILIK ALANINDA
LAMA VE DAG KECISININ YUNUNDEN YARAR-
LANDIKLARI DOLAYISIYLA DAGLIK YERLESIM
BOLGELERI ILE SAHIL KENTLERI ARASINDA
YAYGIN BIR TICARETIN VAR ODLUGU ANLA-
SILMAKTADIR.

ÜRETİLEN SERAMİKLER
ARASINDA RENK UNSURLU BÜYÜK
ÖNEM TAŞIR. EN AZ ON RENGİN
KULLANILDIĞI İNSAN FIGÜRLÜ
SERAMİK ÖRNEKLER
BULUNMUŞTUR.

AYNI DÖNEMDE TİTİCACA KİTİ-
SINDAKİ (BOLİVYA) TİAHUANACO'DA
YENİ BİR UYGARLIK KÖK SALMAYA
BASILAR. 4.000 METRE YÜKSEKLİK-
TE BLOK TAŞLARLA KURULMUŞ OLAN
ŞEHİR EN PARLAK DÖNEMİNİ II.-VII
YÜZYILLAR ARASINDA YAŞAMISTIR

BRONZ DÖNEMİNE ULAŞMIŞ OLAN BU İNSANLARI, YAKIN BÖLGE-
LERLE TİCARİ İLİŞKİYE GİRDİKLERİ, HATTÂ PASİFİK KİTİLLERİNDE KOLONİ-
LER KURDUKLARI SANILMAKTADIR. 600 YILINDA AYACUCHO
DAĞLIK BÖLGESİNDE KURULAN VARI KENT
GELİŞMESİNİ 300 YIL BOYUNCA SÜRDÜREREK
İNKALARA ÖNCÜLÜK EDECEK BÜYÜK BİR
İMPARATORLUK KURMAYI
BAŞARMISTIR

ORTA AMERİKA, İSPANYOLLARIN
KİTAYA AYAK BASMASINDAN ÖNCEKİ
500 YIL BOYUNCA MEXİKA'DA AZTEKLER,
AND DAĞLARI'NDA İNKALAR TARAFINDAN
KURULAN İKİ İMPARATORLUKLA SONUÇLA-
NAN BİR DİZİ OLAYA SAHNE OLMUŞTUR.

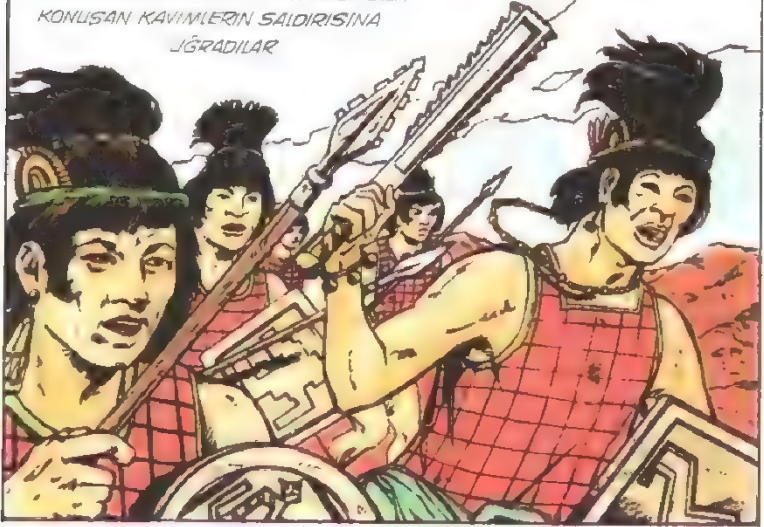
AMERİKAN TARİHİNİN BÜ ÜÇÜNCÜ DÖNEMİNE KLASİK SONRASI
DEYİR ADI VERİLİR. BAŞLANGICI TEOTIHUACANLILARIN DÜŞÜŞÜ VE
KUZEL YARI GÖÇEBE BİR KAVİM OLAN SISİMEKİLERİN ORTA MEXİ-
SIKA'YA GELİŞLERİ İLE AYNI ZAMANA RASTLAMAK-
TADIR. BÜ DÖNEMDE TOLTEKLERDE YÜCATAN
YARINÇI'YASINA YERLEŞİM Sİ'EDİR.

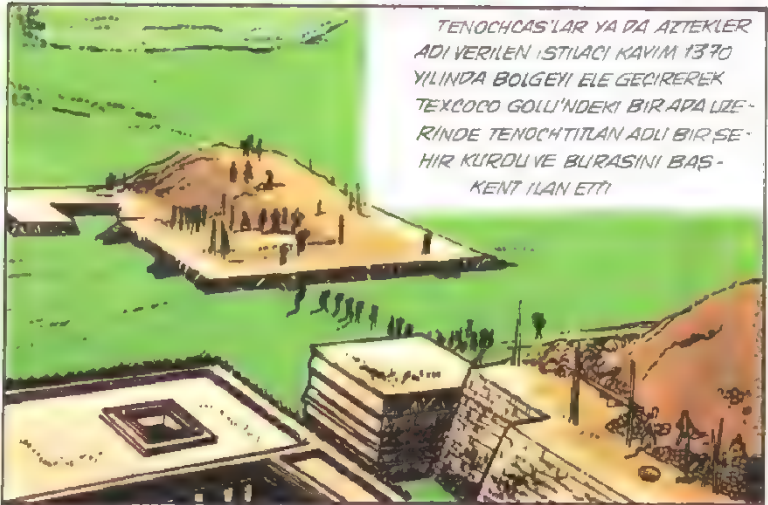
1000-1200 YILLARI ARASINDA YARIMADANIN
BÜYÜK BÖLÜMÜNÜN KONTROLÜNÜ ELERİNDE
BULUNDURAN ÜÇ MAYA SEHİR- DEVLETİ MAYAPAN,
UXMAL VE CHICHEN ITZA, ESKİ MAYA KÜLTÜRÜNÜN
YENİDEN DOĞUSUNU SİMGELEMEDİR

BUNA "YENİ MAYA İMPARA-
TORLUĞU" ADI VERİLİR. İMPA-
RATORLUK 1200 YILINDAN
İTİBAREN İÇ SAVAŞLAR NEDE-
VİYLE ZAYIF DÜŞMÜŞ VE
1450 YILINDA SON BULMUŞ
OLUR.

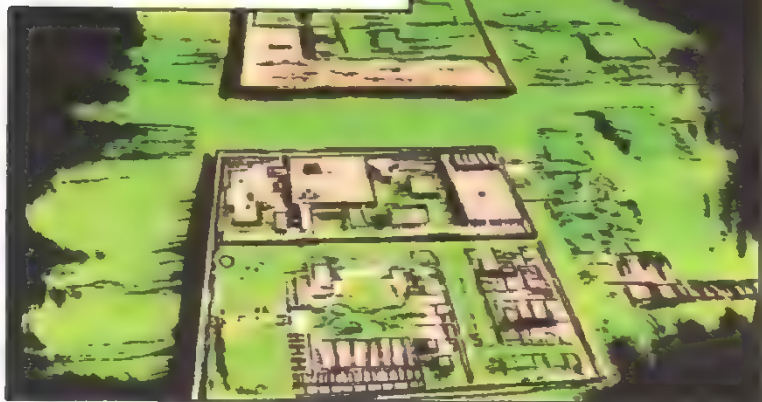
ORTA MEKSİKA'DA YASAYAN TOLTEKLER
XIII VE XIV YÜZYILLARDA KUZEYBATTAN GELEN
VE KENDİLERİ İLE AYNI DİLİ (NAHUA DİLİ)
KONUŞAN KAVİMLERİN SALDIRISINA
İĞRADILAR

TENOCHCAS'LAR YA DA AZTEKLER
ADI VERİLEN İSTİLAÇI KAVİM 1370
YILINDA BÖLGEYİ ELE GEÇİREREK
TEXCOCO GÖLÜ'NDEKİ BİR ADA ÜZE-
RİNDE TENOCHTITLAN ADLI BİR SE-
HIR KURDU VE BURASINI BAŞ-
KENT İLAN ETTİ

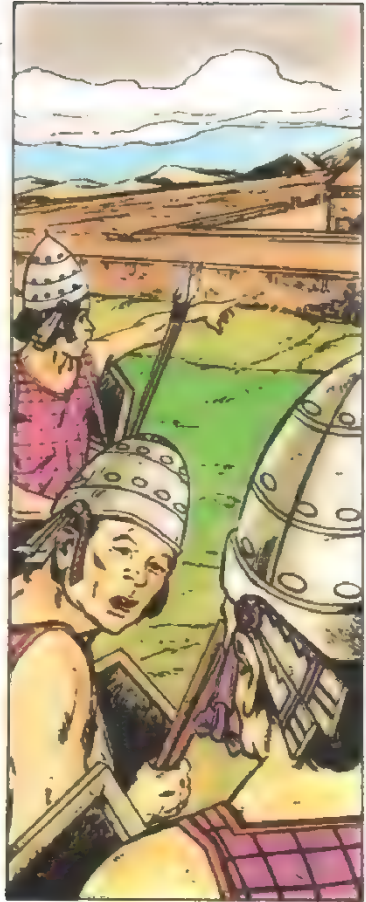
50. YILDA AND DAĞLARINDAKİ
YAR-UYGARLIĞI KLASİK SONRASI
DÖNEMİN BAŞLARINDA ÇÖKMEYE
BAŞLAMIŞTI

AYNI YILLARDA ÇİNİN KUZAY KIYILARINDA MERKEZİ CHANGCHAN
OLAN SİMÜ UYGARLIĞI GEÇİMEYE BAŞLADI. KUYUM-
CULUK VE METALURJİ ALANINDA İLERİ OLAN Sİ-
MÜLER, MÜZİKALARIN JEYANINI
OLUŞTURMAKTAYDILAR

AYNARA DÜŞÜNE KÖNÜSÜ' BİR
KABİLE ZAYIAN. A GÜZEL Y. BASKENT
ILAN EDEREK İMPARATORLARINA İE
ZULMÜ ADAN DOLA. İKALAR ADINA
TAVANAMA BAS. AD İE

...BASKENTİN 600 km. GÜNEYİN-
DEKİ TIAHUANACO TOPRAKLARINI
ELE GEÇİREREK KISA SÜREDE BU-
TÜN BÖLGEYE EGEMEN OLDU. İS-
PANYOLLARIN KİTAYA AYAK BAS-
TIĞI DÖNEMDE KOLOMBİYA'DAN
SİLİ'NİN İÇ KISIMLARINA KADAR
UZANAN TOPRAKLAR İNKALARIN
HÂKİMİYETİNDEYDİ.

İNKALAR KÜLTÜREL AÇIDAN AND DAG LARI, YA YASAYAN KAYI MIERDEN
DAHA AZ GELISMIS OLMALARINA RAGMEN MIMARI ALINDA BELLİ BİR US-
TUNLUĞE SAHIPTIRLER. BU DEVIRDE INSA EDİKEN YAPILAR ARASINDA GE-
LISMİS BİR YOL ŞEBEKESİ, SULAMA KANALLARI İE TARAPALAR
SAYILABİLİR.

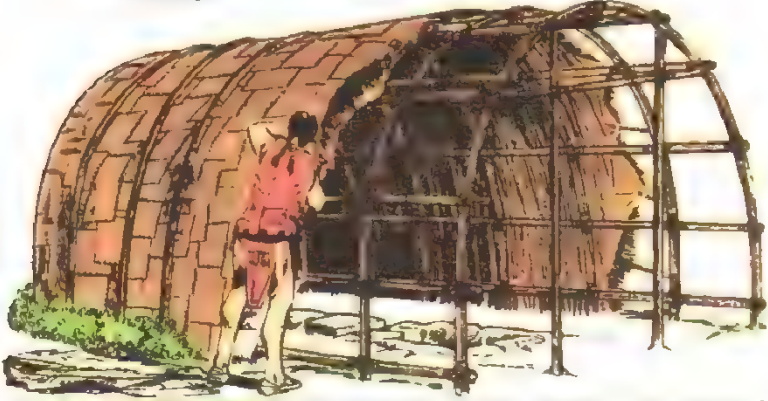
BLOK TASLARLA INSA
EDİLEN SAKSAHUAMAN
KALESİ İLE YÜKSEK BİR DA-
ĞIN TEPE SİNDEKİ KAYALARA
OYULMUŞ MAÇUPİKÇU KENTİ,
İNKALARIN MIMARİDE ULASTIK-
LARI SEVİYENİN BİR ŞEŞİ-
GESİDİR.

KITANIN KUZAY KUTBU'NA YAKIN BÖLGELERİNDE
YASAYAN ESKİMOLARIN BAŞLIÇA GEÇİM
KAYNAĞI FOKLAR, BALINALAR VE DENİZ
AYILARIDIR. YAZ AYLARINA RASTLAYAN
AKAN MEVSİMİNDE HAYVAN DERİLERİNDEN
YAPTIKLARI PORTATİF ÇADIRLARDA
YASARLAR VE HIZLA...

...AKAN SULARDA "KAYAK" ADINI VER-
DİKLERİ HAFF TEKNELERİYLE AYA
ÇIKARLARDI.

ZORLU KIS MEVSİMİNDE İSE TEK BARINAKLARI
BUZDAN YAPILMIŞ "İGLOO" LARDI. HER TARAF BUZLARLA
KAPLI OLDUĞUNDAN BU MEVSİMDE ULAŞIM ANCAK TEK
EVÇİL HAYVAN OLAN KOPEKLERİN ÇEKTİĞİ KIZAKLARLA
MÜMKÜNDÜ.

ESKİMOLARIN YAŞADIĞI TOPRAKLARIN GÜNEYİNDE,
KANADANIN ORMANLAR VE GÖLLERE KAPLI BÖLGELERİ...
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ... KUZEYDOĞUSUNDA
YAŞAYAN KİTİKİTİ ROKUALAR VE ALGONKİLER
KİTİKİTİ

AVCIK VE BALIKÇILAR GİBİ OLUP BİR
İNSANLAR TAHTADA, EKİRTİ KİTİKİTİ
VE ZORLU KİTİ KİTİKİTİ KİTİKİTİ
AZ SAYDA BİR TOPLUM KİTİKİTİ
LARD

ERİTMEK İÇİN KAYIYI DOKUYAN,
İLİMAN İKLİMİN HUKUM SUDUĞU VE
RİMLİ İÇ KISIMLARI KALABALIK BİR
NÜFİSA SAHIPTI.

GOÇEBE YA DA YARI-
GOÇEBE BİR TOPLUM
OLUŞTURAN BU İNSAN-
LAR YASAMLARINI YÖ-
REDE BÖL MİKTARDA
BULUNAN BİZONLARI
AVLAYARAK...

...SÜRDÜRÜRLERDİ KİTANIN
YERLİ HALKINI MEYDANA GETİ-
REN SEYENLER, ARAPAHOLAR
VE ÇEŞİTLİ SİU KABİLELERİ
DAHA SONRA BİRLİK DEV-
LETLERİN TARİHİNDE ÖNEMLİ
BİR YER İSSAL EDECEKLERDİ.

KITANIN GÜNEYBATI VE GÜNEY-
DOĞU BÖLGELERİ, MİSİR VE PAMU-
ĞUN YANI SIRA ÇEŞİTLİ SEBZE YE-
TİŞTİREN, HAYVAN BESLEYEN VE
EKONOMİLERİ ÜRETİME DAYANAN
TOPLULUKLARCA İSKÂN EDİLMİŞ
DURUMDAYDI

PİLMALAR, YUMALAR VE ANA-
SAZİLER ADI VERİLEN BU TOP-
LULUKLAR SIK SIK YARI- GÖÇE-
BE KAVİMLER OLAN APASLARLA
NAVAJOLARIN SALDIRILARINA
UĞRAR VE TOPRAKLARINI KO-
RUMAK AMACIYLA YASADIKLA-
RI YERİN ÇEVRESİNİ TAŞ VE
TUĞLADAN DUVARLARLA
ÖZERLERDİ.

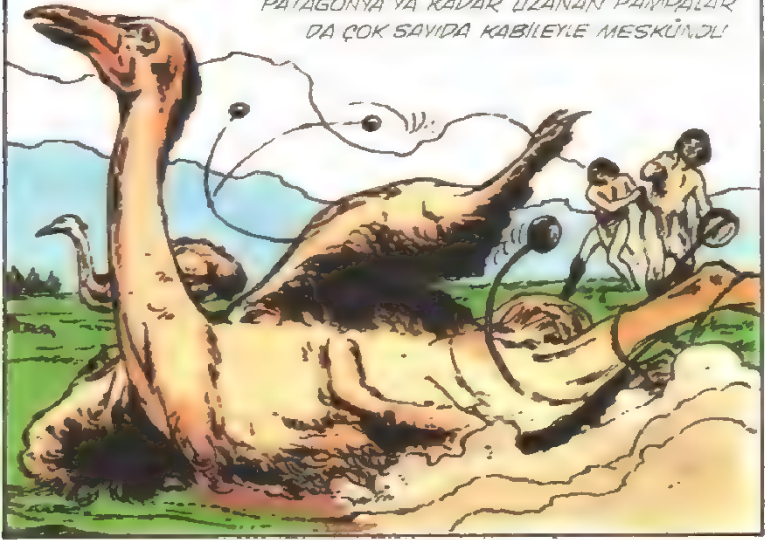
ANTİLLER İLE GÜNEY AMERİKA SAHİLLERİNDE
YAŞAYAN KAVİMLERE KARAYİPLERLE ARAVAKLAR
ADI VERİLİRDİ. KARAYİPLER DAHA GÜÇLÜ BİR
TOPLUM OLMAKLARINA RAĞMEN YÖREDE ARAVAK
MEDENİYETİ HAKINDI. BAŞLICA TARIM ÜRÜNÜNÜ
İSE MANYOKA OLUSTURURDU.

MADENCİLİK, AĞAÇ VE TAŞ İŞÇİ-
LİĞİ KONUSUNDA BİR HAYLİ BİLGİLİ
OLAN ARAVAKLAR "BOHİOS" ADINI
VERDİKLERİ KULÜBELERDE YAŞAR-
LAR VE KURDUKLARI HAMAKLARDA
UYURLARDI.

GÜNEY AMERİKA'NIN TROPİKAL BÖLGELERİ'N-
DE YASAYAN GUARANİLERİN TOPRAKLARINDAN
PATAGONYA'YA KADAR UZANAN PAMPALAR
DA ÇOK SAĞIDA KABİLEYLE MESKÛN'DU

BUNLARDAN KARANDİLER VE ÇA-
RUALARA AIT BAŞLICA YERLEŞİM
BÖLGELERİ RIO DE LA PLATA'NIN
DOĞU VE BATI SAHİLLERİNDE KURUL-
MUŞTU. ADI GEÇEN KABİLELER
KOMŞULARI GUARANİLERDEN SERA-
MİK SANATINI ÖĞRENDİLER.

PATAGONYA'DA YAŞAYAN TEHUELÇELER,
YAŞAMLARINI GÜNEY AMERİKA LAMASI
ADI VERİLEN HAYVANLARI AVLAYARAK
SÜRDÜRÜRLER, LAMA DERİSİNDE YAP-
TIKLARI "TOLDOS" ADLI ÇADIRLARDA
YAŞARLARDI

GÜNEY KOMSULARI, "ATEŞ ARAZİSİ"
NİN YERLİ HALKI YAMANALAR VE ALAKA-
LÜLERDİ. BU İNSANLARIN HAYATLARININ
BÜYÜK BÖLÜMÜ GÖLLERDE KANDIYLA BALIK
AVLAMAKLA GEÇERDİ.

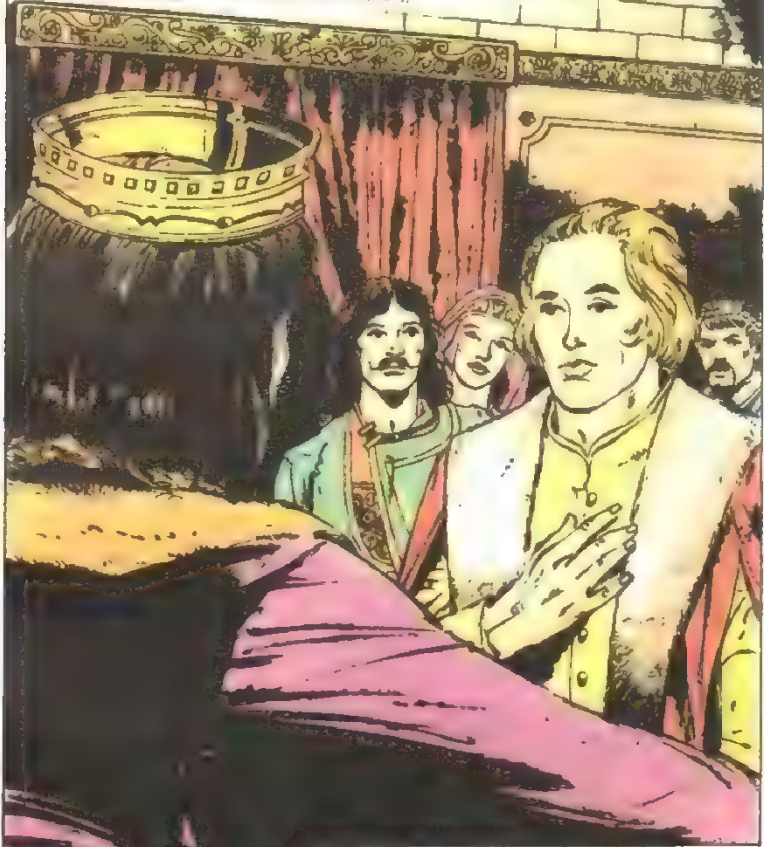
ATES ARAZISI'NİN KUZEYİ ONALARA
AITTI. ONALAR, AĞAÇ KABUĞUNDAN YA-
PILMIŞ KANOLARINDA YAKTIKLARI MAN-
GALLARLA BALIĞA ÇIKARLARDI. BU-
GÜN BU TAKIMADALARA ONALA-
RIN ADI VERİLMİŞTİR

ORTA ŞİLİ'NİN GÜNEY KISIMLARINDA
YASAYAN ARALIKANLARIN EKONOMİSİ
İSE TARIMA DAYANMAKTAYDI. AYNI YÜZ-
YILDA KOLOMBİYA YERLİLERİNE ÇİBÇA-
LAR, KUZEYBATI ARJANTİN HALKINA
İSE CALCHAQUIDIAQUITA'LAR
DENİRDİ

BAŞIYA DOĞRU YOL ALINDI TANDIRDE HİN
DİSTAN'A ULAŞILACAK İLA İNANAN GENOVA'Lİ
GEMİ KRİSTİ YOLUNA.

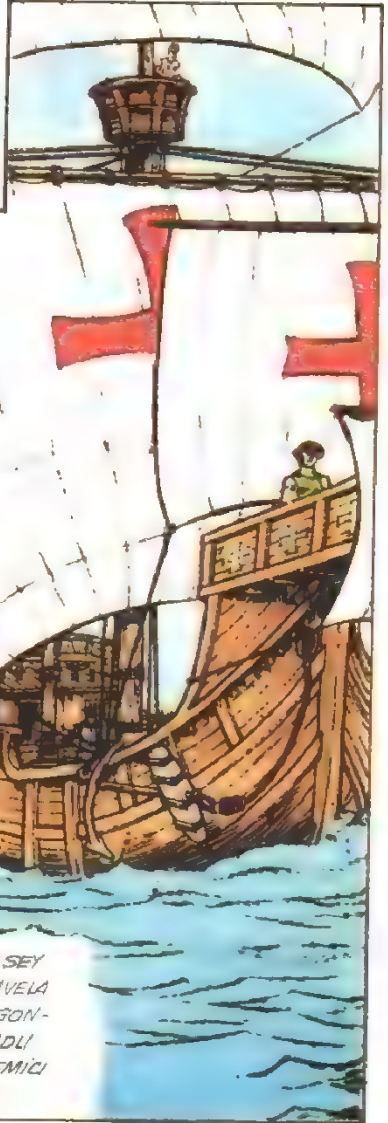
BU PROJESİNİN MADDİ YÖNDEN DE-
TERLENMESİ AMACIYLA PORTEKİZ KRALI
II. JOAO'YA BASVURDU. ANCAK BU BAS-
VURU, PORTEKİZLİLERİN AFRIKA KİYİSİN
DA GERREKLEŞTİRDİKLERİ BASARILI KE-
SİFLERİN HİNDİSTAN'A YAKLAŞILDIĞINI

BİR GÖSTERGESİ OLDUĞU İLERİ SÜRÜLEREK REDDEDİLDİ

KRISTOF KOLOMB BUNUN İZERNİ ÇARLI KATILIK KRAL LARA
YAKLAŞMADA BULDU; KRAL VE KRALİCE KOLOMB'U 1486 YAZINDA
KABUL ETTİLER VE KENDİSİNE BİR YILLIK MAAS BAĞLAYARAK PRO-
JE'İ TEKRAR KOMİSYONUNA SUNDULAR. ANCAK PROJE 1490 YILINDA
KESİN BİR BİÇİMDE GERİ ÇEVRİLDİ.

KOLON'YI MAMİSTİ BU KEZ
ENÜPÜLÜ BURJUVALAR, ARA-
GONERİŞÇİLER VE RAHİP PE-
REZİN DESTEĞİNDE İSPANYA KRA-
LİNA YENİDEN BACIVURDU VE 1492'
DE MİLLİYAN SANTA FE ANTLAS-
MASI GEREK DESTEĞİ SAĞLA-
MAYI BASA...

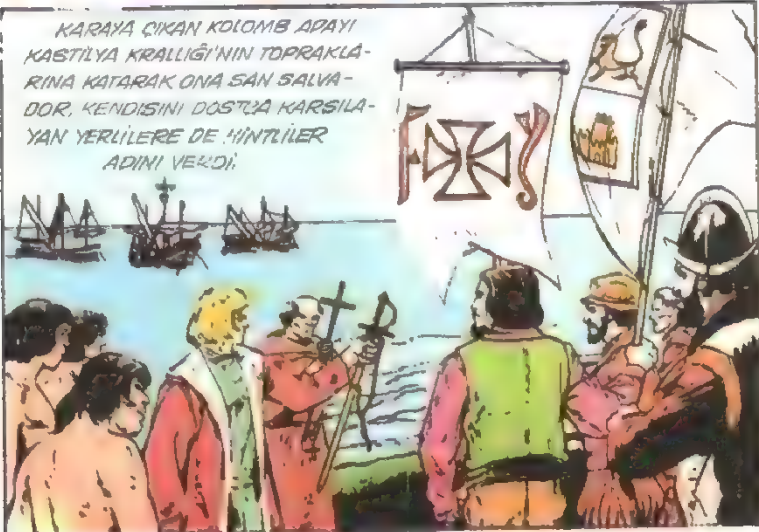

3 AĞUSTOS 1492 TARİHİNDE HER ŞEY
HAZIRDI. NİNA VE PINTA ADLI İKİ KARAVELA
İLE AMİRAL GEMİSİNİN FLAMASINI GON-
DERE ÇEKİŞ OLAN SANTA MARIA ADLI
GALİSYA NEFİ, BERABERİNDE 90 GEMİCİ
OLDUĞU HALDE DENİZE AÇILDI.

UZUN VE ZORLU BİR YOLCU-
LUKTAN SONRA 12 EKİM 1492
SABAH'I TAN SAFAK 30'NEK
UZEREYKEN GÖZÜ RÖDR GO
BERGUEMO'NUN SESİ DUYUL-
DU. "KARA GÖRÜNDÜ."

KARAYA ÇIKAN KOLOMB ADAYI
KASTİLYA KRALLIĞI'NIN TOPRAKLA-
RINA KATARAK ONA SAN SALVA-
DOR, KENDİSİNİ DOSTÇA KARŞILA-
YAN YERLİLERE DE HİNTİLER
ADINI VERDİ.

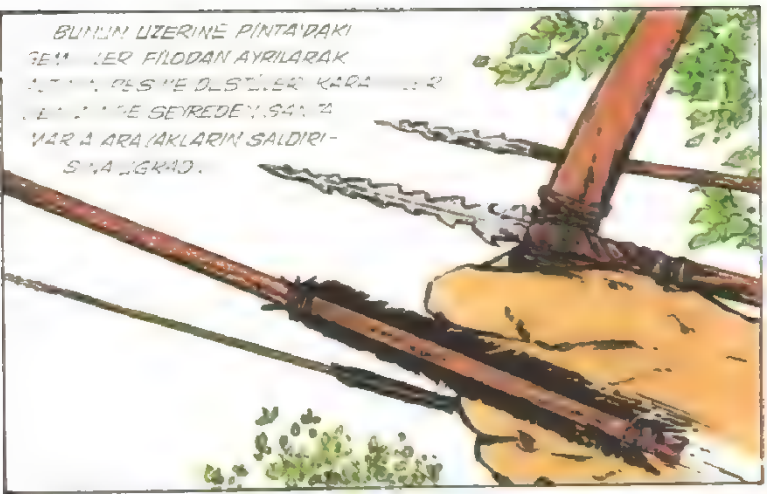
GEMİLER DAHA SONRA BAHAMA TAKİ-
MADALARI ARASINDA İLERLEYEREK BİR
SAHİLE YANASTILAR BURASININ HİNDİS-
TAN OLDUĞUNDA İSRAR EDEN KOLOMB'UN
AKSİNE YERLİLER BÜTÜPRAK PARÇASININ
DEĞERİ BİR ADADAN MEYDANA GELDİĞİNİ SÖY-
LÜNDÜRDÜLER

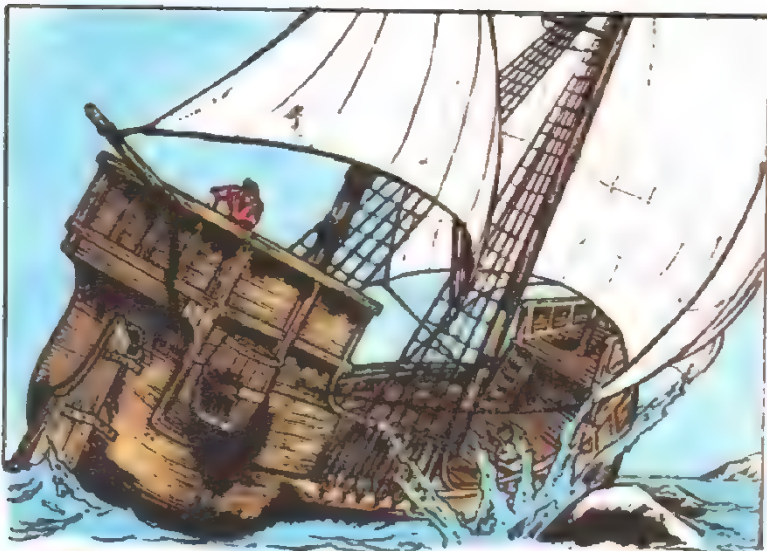
SÖZÜ EDİLEN ADAYA KRALİÇE İSA-
BELLE'İN KIZINDAN DOLAYI JUANA ADI
VERİLDİ. BURASI GÜNÜMÜZDE KÜBA ADI-
LA BİLİNMEKTEDİR GEMİCİLERİN SORU-
SU ÜZERİNE YERLİLER SÜS EŞYASI OLA-
RAK KULLANDIKLARI ALTININ ÇOK YAKIN-
DAKİ BİR ADADA ÇIKTIĞINDAN
SÖZ ETTİLER.

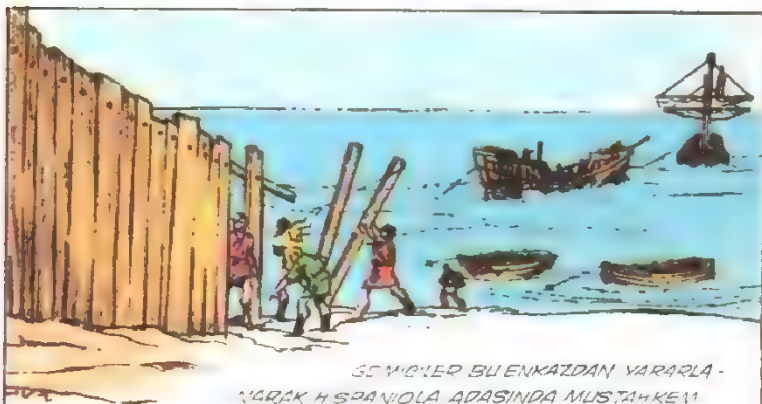
BUNUN ÜZERİNE PİNTADAKİ
GEMİLER FİLODAN AYRILARAK
ATLANTİK BÖLGESİNE DÖNDÜLER KARA
KOLONYALARA SEYREDEYİŞİNİZ
YAR ARAÇLARIN SALDIRI-
SINA İGKAD.

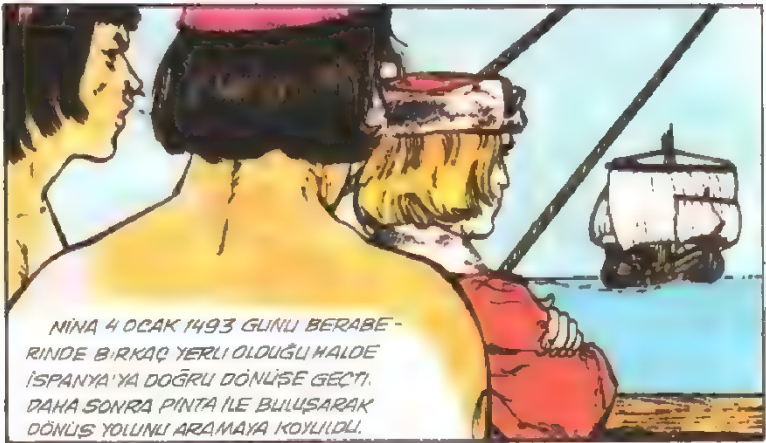
...VE HAİTİ (SANTO DOMİNGO) ADASINA
SİĞİNMAK ZORUNDA KALDI. YENİ GELEN-
LERİ DOSTÇA KARŞILAYAN BU ADAYA
HİSPANİOLA ADI VERİLDİ.

SANTA MARIA ADI GEMİ 24 GÜNLÜK GÜNLÜ BİR KAYALIKTA
ÇARPARAK PARÇALANDI VE ÇOKLUK MAJEMELE BİRLİKTE
KABİLE REİSİNİN YARDIMINLA KURTULDU.

SEYİHERER BU ENKAZDAN YARARLANARAK
HİSPANIOLA ADASINDA MUSTAHKEM
BİR KALE İNŞA ETTİLER VE 40 KİŞİYİ BURADA BIRAKARAK
DENİZE AÇILDILAR.

NINA 4 OCAK 1493 GÜNÜ BERABERİNDE BİRKAÇ YERLİ OLDUĞU HALDE İSPANYA'YA DOĞRU DÖNÜŞE GEÇTİ. DAHA SONRA PINTA İLE BULUŞARAK DÖNÜŞ YOLUNU ARAMAYA KOYULDULU.

BİR FIRTINANIN AYIRDIĞI BU İKİ GEMİ, BİLİNMEYEN BİR ROTA İÇİN KISA SAYILABİLECEK 60 GÜNÜN SONUNDA ÇOK KISA ARALARLA TAJD NEHRİNİN AĞZINA ULAŞMAYI BAŞARDILAR.

LIZBON'DA KARAYA ÇIKAN KO-
LOMB'UN HİKAYESİNİ İLGİLİ DİN
LEYEN II. JUÃO İSPANYA YA GİTME-
Sİ İÇİN KENDİSİNE HER TÜRLÜ YAR-
DIMIN YAPILMASINI EMRETTİ

BARCELONA'YA AYAK BASAN KOLOMB, YA
NINDA GETİRDİĞİ YERLİLERLE BİRLİKTE KRAL
VE KRAL GENİN HUZURUNA KABUL EDİLDİ VE
SANTA FE ANTIKLAŞMASI İLE ELDE ETMİŞ OLDU-
ĞU İMTİYAZLARI YENİDEN KAZANDI

İKİNCİ KEZ ÇIKTIĞI YOLCULUKTA BU KEZ
YANINDA SOYULLAR, DEVLET GÖREVLİLERİ
VE SANATÇILARDAN OLUŞAN 1500 KİŞİLİK
BİR GRUP VARDI. TOPLAM 17 GEMİ, SİLAH
VE GEREKLİ TECHİZAT DIŞINDA ÇEŞİTLİ
ALET, TOHUM VE HAYVANLA (AT, KOYUN,
İNEK VE KOPEK) YÜKLENDİ

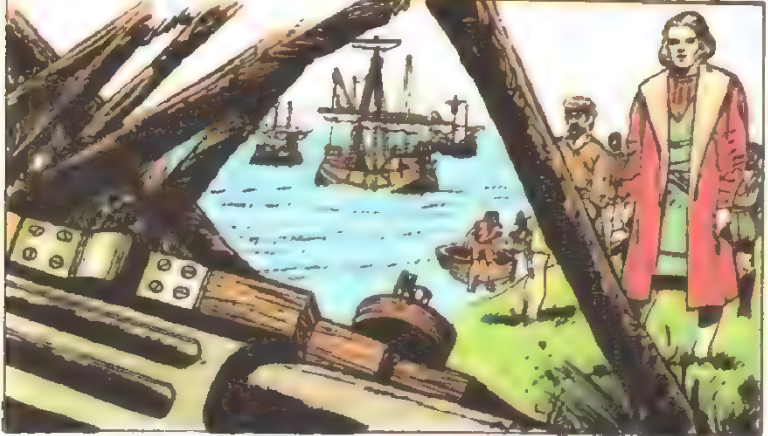
ARTIK KÜÇÜK BİR YERİ
GEZİP ÇIKTIĞI ÇİFTİSİ SO-
MURGELESTİRME HAREKATINA
DÖNÜŞTÜ. İSPANYOLLARI
PORTEKİZLİLERDEN FARKLI
ÇİFTİSİ DA BU YOLU PORTEKİZLİLER
KEŞFEDİLEN TOPRAKLARDA SA-
DECE BİRTAKIM LİMAN KENT-
LERİ (KALELER) KURMAK VE
KONAKLAMA YERLERİ İNŞA ET-

MEKLE YERİNİYORLAR, SOMURGELESTİRME ÇİFTİSİ CİNE GİRİYORLAR

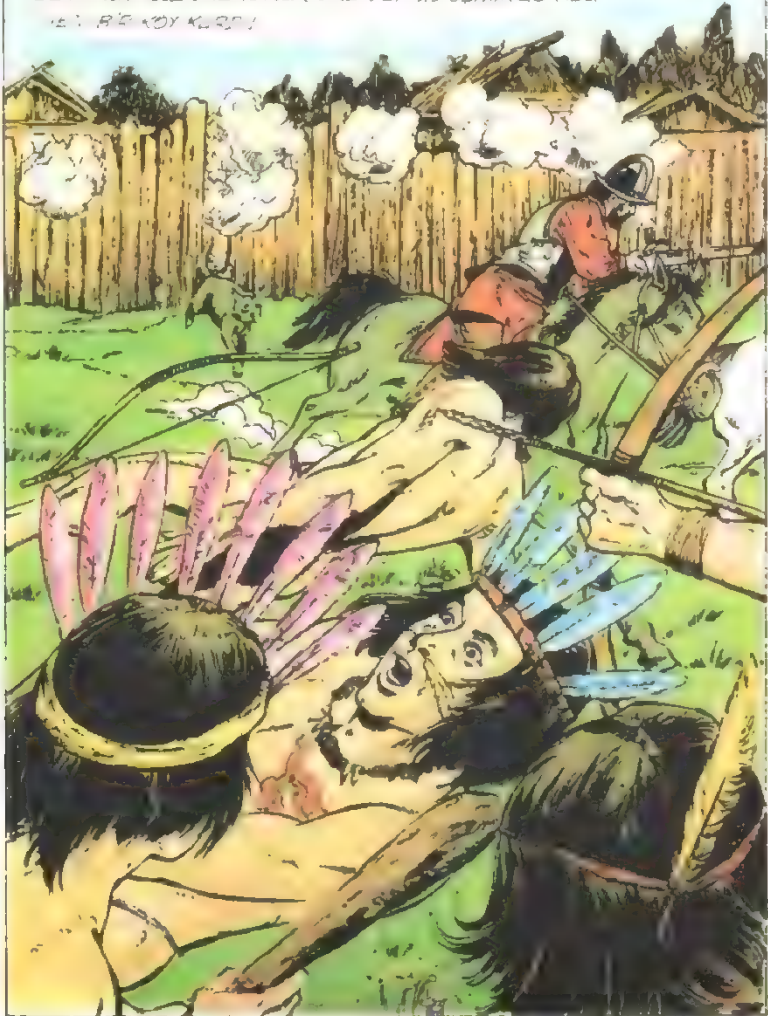
23 EYLÜL 1493 GÜNLÜ
CADIZ'DEN BASLAYAN YOL-
CULUK KARAYİ-LERİN YAŞA-
DIĞI ANTLI ADALARI (DOMI-
NIK, GUADELOUPE, SANTIAGO-
DE-LOS-RİOS, SAN CRIS-
TÓBAL VB.)'NDA SON
BULDU.

PORTO RİKO'DAN
SONRA HISPANIOLA'DA
KARAYA ÇIKAN KOLOMB...

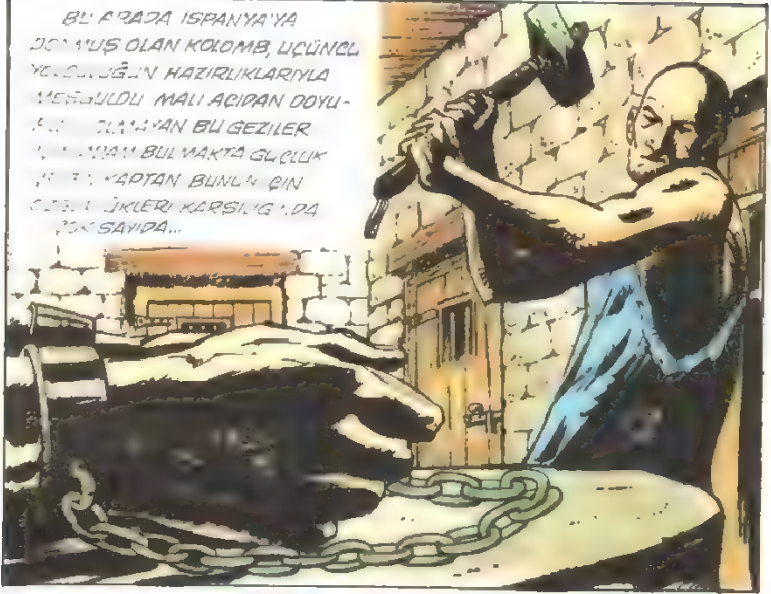
KALENİN YERİNE BİR EDİLDİĞİNE
TANIK OLDU VE KISA SÜREDE YE-
Nİ BİR KALENİN YAPIMINA BAS-
LANDI. BU ARADA JAMAİKA
KEŞİDİLDİ.

YERLİLERLE OLAN MÜCADELE BÜTÜN SİDDETİYLE SÜRMEKTE, KIZILDE-
RİLİLER İSPANYOLLARIN A'ESLİ SİLAHLARI KARŞISINDA BÜYÜK KAYIP-
LARA UĞPAMAKTAYDILAR. İSPANYOLLARIN BİR BÖLÜMÜ ADANIN
SUNVEY SAVİLLERİNE YERLEŞEREK SANTI-DOMİNGO ADLI
İBİ. BİR KÖY KURDİ.

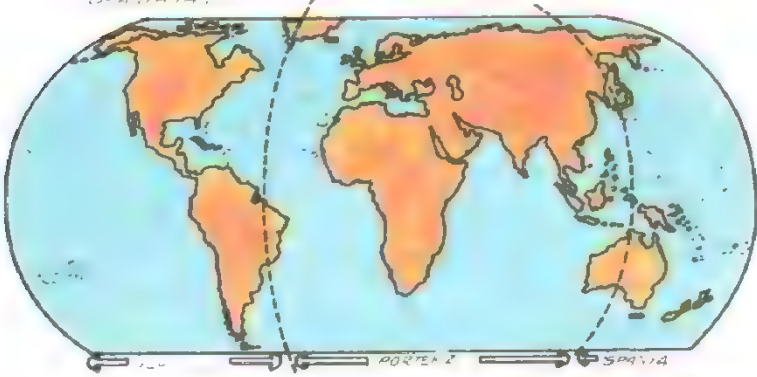
BU ARADA İSPANYA'YA
DÖNMÜŞ OLAN KOLOMB, ÜÇÜNCÜ
KEZESİNE HAZIRLIKLARIYLA
MEŞGULDÜ MALİ AĞIRAN DOYU-
LMUŞTUKIYLA BU GEZİLER
İÇİN YENİ BULMAKTA GÜÇLÜK
KİTAP KAPTAN BUNUN BİR
GİZLİ KİMLİKLERİ KARŞIĞI'DA
ÇOK SAYIDA...

...MAHKÛMPAN YARARLANDI.
BU DÖNEMDE PORTEKİZLİLER DE AFRIKA
KİTASININ EN GÜNEYİNE ULAŞMIŞ
BULUNUYORDUKI HİNT OKYANUSU'NDAKİ
GEZİLERİNİ BAŞARIYLA SÜRDÜRDÜKLERİ
TAKRİDE HİNDİSTAN'A ULAŞACAKLARI
TARİH ÇOK YAKINDI.

HER KİTAPTA EKONOMİK ACIDAN BÜYÜK DEĞER
TASIVAN BİR TOPRAKLARIN PAYLAŞILMASINDA TÖRDESİZLİK
AVULMASI'NIN HUKUKLERİNE GÖRE HAREKET ETMEKTEYDİ
ANLAŞMAYA GÖRE YEŞİL BURUN ADA, ARKIN 11 370 MİL BATI
SINDAN GEÇER. HER DİĞER BATI SINDA KALAN TOPRAKLAR
İSPANYAYA.

DOĞRUSUN, DAKİLER PORTUGAL İLE ALTI BİR
DAHA SONRA AMERİKA ADINI ALACAK OLAN
TOPRAKLARIN İSPANYAYA YA, AFRIKA İLE ASYA
DAKİ SÖMÜRGELERİN PORTUGAL İLE
İERİLMESİ DEMEKTİ.

DOĞRU YÖNÜNDEN GÖRÜLMEYEN
KAYI KOLU İLE GEMİLERİNİ
TANIMAYAN ADAMIN İLK BAKIŞI
TRAPIN ÜSTÜNE YERLEŞTİRİLMİŞ
YERİNE YERİNE DOKULUĞU YERE
SELDİ. ERİNDİ. İZİNİ ALMAYI
GEMİLERE DÖNÜŞÜNE KURTULAMAYAN
KAYI KOLU İLE GEMİLERİ SEÇTİ.

VENEZUELA SAHİLLERİNE
YANASAN KOLOMB BOYLE-
LİKLE AMERİKA KITASINA İLK
KEZ AYAK BASMIŞ OLUYOR-
DU. ANCAK HÂLÂ BÜYÜK
ASYA KITASI OLDUĞUNA
NANMAKTAYDI. ELLERİNDE-
KİLERİ İNCİ VE ALTINLA DE-
ĞİSTİREN GEMİCİLER, BUR-
YA İNCİ SAHİLİ ADINI
VERDİLER.

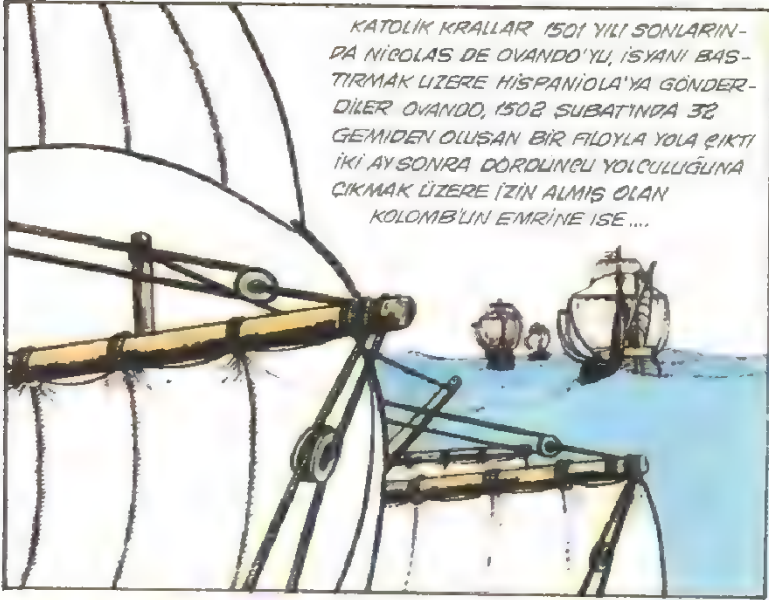
DAHA SONRA SANTI DOMINGO'DA KARAYA ÇIKAR. KOLOMB İLE SOMURGE HALKİ ARASINDA MEYDANA GELEN SÜRTÜŞ VE 1500 YILI AĞUSTOSUNDA.

...TEFTİŞ İÇİN BÖLGEYE GÖNDERİLEN FRANCISCO BORDALLA'NIN KOLOMB VE KARDERİ İLE OĞLI DIEGO'NUN TULUKANMALARI VE ZİNCİRE VURULARAK İSPANYA'YA GERİ...

GÖNDERİLMELERİYLE SONUÇLANDI GEMİCİLER DAHA SONRA KRAL VE KRALİÇE TARAFINDAN AFFEDİLEREK SERBEST BIRAKILDI.

KATOLİK KRALLAR 1501 YILI SONLARIN-
DA NICOLAS DE OVANDO'YU, İSYANI BAS-
TIRMAK ÜZERE HİSPANIOLA'YA GÖNDER-
DİLER OVANDO, 1502 SUBATINDA 32
GEMİDEN OLUSAN BİR FİDOLYA YOLA ÇIKTI
İKİ AY SONRA DÖRDÜNCÜ YOLCULUĞUNA
ÇIKMAK ÜZERE İZİN ALMIŞ OLAN
KOLOMB'UN EMRİNE İSE

... SADECE 4 GEMİ VERİLMİŞTİ.
MARTİNİK ADASINI FETHEDEN KO-
LOMB, OVANDO TARAFINDAN HİSPA-
NİOLA ADASINDAN GERİ CEVRILOĞI
İÇİN BATIYA DOĞRU YOLCULUĞUNA
DEVAM ETMEK
ZORUNDA KALDI.

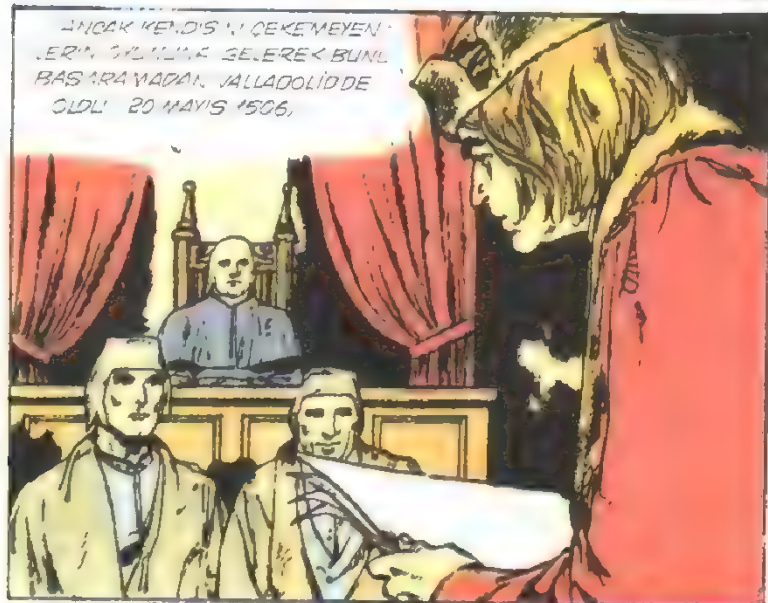

1502 EYLÜL'ÜNDE HON-
DURAS KIVILARINA ULASTI VE
GÜNEYE DOĞRU SEYREDEREK
BUGÜN PANAMA KANALI'NIN
BULUNDUĞU YERE GELDİ

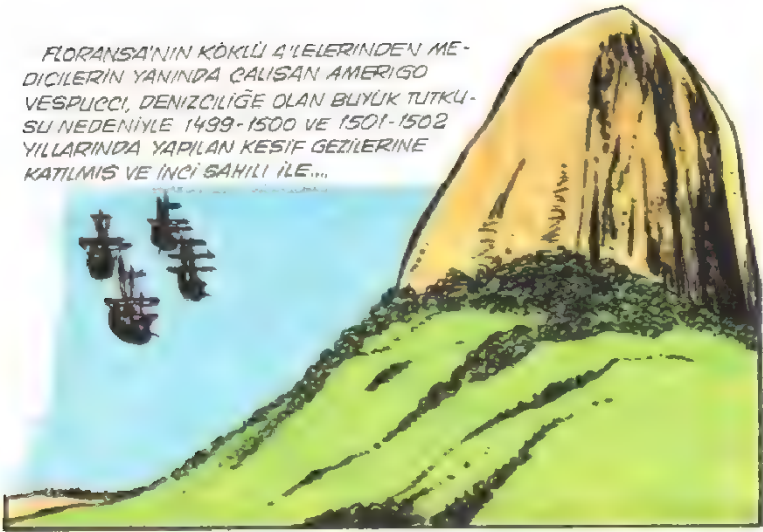

YERLİLERDEN EDİNDİĞİ BİLGİLERE DAYANARAK
MALAKKA YARIMADASI'NI BULDUĞUNU SANIYOR VE BİRAZ
İLERİDE HINDISTAN'A ULASACAĞINI
DÜŞÜNÜYORDU. GÜNEYE DOĞRU
İLERLEMeye DEVAM ETTİ.
BÖLGEDE RASTLADIĞI ALTIN
DAMARLARI...

...ONU BURADA
BİR KOLONİ KURMAYA SEV-
KETTİ, ANCAK YİYECEK DARLIĞI,
ZOR İKLİM KOŞULLARI VE
YERLİLERİN BİTMEK TUKEN-
MEK BİLMEYEN SÂLDIRILARI
SONUÇU GERİ DÖNMEK
ZORUNDA KALDI.

FLORANSA'NIN KÖKLÜ A'İLELERİNDEN MEDİCİLERİN YANINDA ÇALIŞAN AMERİGO VESPUCCI, DENİZCİLİĞE OLAN BÜYÜK TUTKUSU NEDENİYLE 1499-1500 VE 1501-1502 YILLARINDA YAPILAN KEŞİF GEZİLERİNE KATILMIŞ VE İNCİ SAHİLİ İLE...

ALVAREZ CABRAL TARAFINDAN KISA BİR SÜRE ÖNCE KEŞFEDİLEN BİGGAZETİ KİMLERİN KEŞİF GEZİLERİNİN "MUNDUS NOVIUS" (YENİ DÜNYA ADI ALTINDA TOPLANAN) İZLENİMLERİ ÇEŞİTLİ DİLLERE ÇEVİRİLEREK YAYINLANDI

WALDSEEMÜLLERİN HAZIRLADIĞI BASKI HARİTA (1516)

VESPUCCI'NİN İDDİASINA GÖRE, ADI GEÇEN TOPRAKLAR KOLOMB'UN SANDIĞI GİBİ ASYA KİTASINA AİT OLMAYIP, BULGİNE KAPAR BİLİNMEYEN YENİ BİR DÜNYA AİT.

ALMAN HARİTACI MARTİN WALDSEEMÜLLER 1505 YILINDA HAZIRLADIĞI TOPOĞRAFYA İLE İLGİLİ BİR RÖLÖF'DE, KOLOMB TARAFINDAN KEŞFEDİLMİŞ OLAN TOPRAKLARI "AMERICA ARAZİSİ" YA DA "AMERİKA ADIYLA YAYINLADI.

AYNI TABİR, YAZARIN 1507'DE YAYINLANAN "COSMOGRAPHIAE INTRODUCTIO" (KOSMOĞRAFYAYA GİRİŞ) ADLI KİTABIYLA DÜNYA HARİTASINDA DA GEÇMEKTEYDİ.

AMERIGO
VESPUCCI

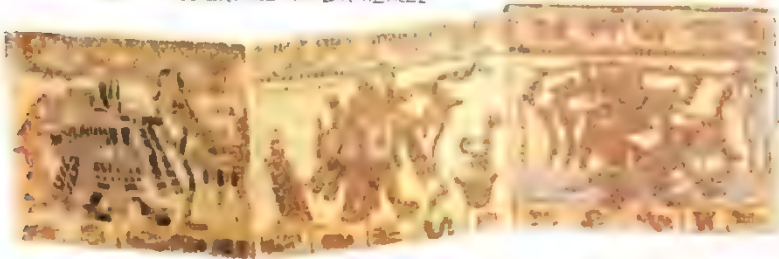

TOLTEKLERE AIT BİR HEYKEL

INKA HARABESİ

AZTEKLERE AIT
BİR KODEKS

AIRUPALI KÂSIFLER O GÜNE DEK HER KÜLTÜREL VE EKONOMİK AÇIDAN GELİŞMEMİŞ KABİLELERLE İLİŞKİ YERİŞMİŞLERDİ. BİR BAŞKA DEYİMLE, AZTEKLER VE İNKALAR SİBİ GELİŞMİŞ TOPLUMLARIN VE PARLAK UYGARLIKLARIN VAR OLABİLECEĞİNİ DÜŞÜNEMİYORLARDI, ANCAK KISA SÜREDE YANILDIKLARINI ANLAYACAKLARDI.

DÖNEMİN KRONOLOJİK GELİŞİMİ

GÜNÜMÜZDEN 35.000 YIL ÖNCE

Asya kıtasından yola çıkan ilk insanlar, o devirde henüz buzlarla kaplı bulunmayan Bering Boğazı'ndan geçerek Amerika kıtasına ayak bastılar. Başlangıçta Alaska bölgesine yerleşenler, zamanla, belki de arkadan gelenlerin baskısıyla, güneye doğru yer değiştirdiler. Yabani kök ve meyvelerle beslenen bu insanlar çok düşük bir kültür seviyesinde olup, ilkel bir teknolojiye sahiptiler.

GÜNÜMÜZDEN 13.000 YIL ÖNCE

Aynı yol üzerinden kıtaya ulaşan daha sonraki gruplar, kalabalık ve düzenli bir toplum oluşturmakta ve birbiri ardına, temelde avcılık yatan uygarlıklar kurmaktaydılar. Başlıca aletleri, iri memelileri avlamakta kullandıkları sıvri uçlu mızraklardı. Arkeolojik kalıntılardan bu insanların büyüye ve ikinci bir dünyanın varlığına inandıkları anlaşılmaktadır.

GÜNÜMÜZDEN 10.000 YIL ÖNCE (YAKLAŞIK OLARAK M.Ö. 8000)

Buzul Devri'nin sona ermesi ve iklim değişiklikleri (sıcaklığın artması ve kuraklık) sonucu yeşil alanların ortadan kalkması ve iri memelilerin yok olması, ava dayalı ekonominin de çökmesine neden oldu. Kıyılarda yaşayanlar denizden yararlanma yoluna giderken, iç kısımdakiler de yabani meyve ve tohumlarla beslenerek doğayı daha yakından tanıma fırsatını elde ettiler.

M.Ö. 7000 YILINA DOĞRU

Tarım, Meksika ve Peru'da bu tarihlerde başladı. Yetiştirilen ilk tarım ürünleri; kabak, fasulye ve biberdi. Orta Amerika ve And Dağları'nın orta kısımlarında sürdürülen tarım çalışmaları, amacına ancak M.Ö. 2000 yılında ulaşabildi.

M.Ö. 4000 YILINA DOĞRU

Tarım usullerinin geliştirilmesi ve yeni yeni tohumların bulunması, bu alanda harcanan çabaları hızlandırdı. Meksika'da mısır, And Dağları'nda karabuğday ekimine geçildi. Bu son bölgede geliştirilen lama yetiştiriciliği, daha sonra ekonomiyi büyük ölçüde etkileyecekti.

M.Ö. 3000 YILINA DOĞRU

İlk seramik örnekleri, Ekvador sahillerindeki Valdivia'da üretilmeye başlandı ve çömlekçilik bu dönemi izleyen bin yıl boyunca Meksika, Peru ve Orta Amerika'da hızla yayıldı.

M.Ö. 1500 YILINA DOĞRU

And Dağları'nın orta kısımları ile Orta Amerika'da tarıma dayalı köyler kuruldu. Dokumacılık ve çömlekçiliğin yanı sıra el emeğine dayanan bir diğer uğraş, sepet yapımıydı. Orta Amerika'da M.S. III. yüzyıla kadar sürecek olan Klasik Öncesi Devir bu dönemde başladı ve ilk tapınaklar Peru'da inşa edildi.

M.Ö. 1200 YILINA DOĞRU

Meksika körfezi kıyısında San Lorenzo adıyla tanınan yerleşim bölgesinde ortaya çıkan Olmek medeniyeti, kısa sürede sınırlarını genişleterek, özellikle Mexico vadisini etkisi altına aldı.

M.Ö.800-M.Ö. 400

Olmek medeniyetinin doruk noktasına ulaştığı bu dönemde (La Venta) Peru'nun kuzeyini kaplayan sıradağların eteklerinde Chavin uygarlığı gelişmekteydi. Devasa tapınakların inşa edildiği bu dönemde seramik ve heykel sanatında da büyük bir ilerleme kaydedildi. Karmaşık bir toplumu barındıran bu yerleşim bölgeleri, küçük rahip toplulukları tarafından yönetilmek-

teydi. Meksika'da hiyeroglif yazıya geçilmesi ve takvimin kullanılmaya başlaması bu döneme rastlar.

M.Ö.300-M.S. 300

Klasik Öncesi Devir'in bu son döneminde adı geçen uygarlıklar yerlerini yenilerine bırakmışlardır. Orta Amerika'da çok sayıda dini merkezin kurulduğu, takvimin kullanıldığı, sayıların bilindiği ve insanların yazıya geçtikleri bu dönemde iki medeniyet göze çarpar. Bunlar, Mayalar ve Orta Meksika medeniyetleridir. Aynı zamanda tarım alanındaki sulama çalışmalarının da büyük önem kazandığı görülmektedir.

M.S. 300 YILINA DOĞRU

Klasik Dönem'in başlangıcı bu yıllara rastlar. Çeşitli medeniyetlerin en parlak yıllarını yaşadıkları Klasik Dönem boyunca And Dağları'nda, özellikle mimarlık ve seramik alanında büyük bir gelişme göstermiş olan Moşika ve Nazca (Nazka) medeniyetleri yükselme kaydetmiştir. Tiahuanaco medeniyetinin 700 yılına doğru bütün Peru'yu etkisi altına aldığı görülür. Orta Amerika'da kurulmuş olan medeniyetlerin en önemlileri; Uaxactun, Tikal, Palenque ve Piedras Negras'ta kurulmuş olan Eski Maya Uygarlığı (300-900), ilk şehir-devletini oluşturan Teotihuacan (300-750) uygarlığı, Zapoteklerin Monte Alban'da kurdukları Oaxaca ile Totonakların Veracruz'da kurdukları medeniyetlerdir.

M.S. 900 YILINA DOĞRU

Peru sıradağlarında gelişen Vari medeniyetinin en geniş sınırlara ulaştığı bu dönemde Meksika'daki Maya ve Teotihuacan medeniyetlerinin sönmeye yüz tuttukları görülür. Onların yerini kuzeyden gelen Şişimeklerle, Mexico vadisinde yerleşen Toltekler almıştır.

M.S. 1200 YILINA DOĞRU

Bu dönemde Peru'da Şimu medeniyetinin ortaya çıktığı ve sahil şehirlerini etkisi altına aldığı görülür. Adı geçen medeniyetin

merkezi Chanchan'dır. Klasik Sonrası Devir'de Meksika'ya askeri ve dini kökenli topluluklar egemen olmuşlardır. Bu devirde kurulan Yeni Maya Uygarlığı'nın başlıca yerleşim merkezleri Uxmal, Chichen Itza ve Mayapan'dır. Daha sonra Texcoco Gölü'ndeki adalara yerleşen Aztekler 1370 yılına doğru Tenochtitlan'ı kurmuşlardır.

1450

XV. yüzyılın ikinci yarısında güçlenmeye başlayan İnkalar, başkentleri Cuzco'nun çevresinde güçlü bir imparatorluk haline geldiler. Bu arada Aztekler de Meksika'nın fethini tamamlayarak Tenochtitlan'ı başkent edinmişlerdi.

1451

Cenovalı zengin bir ailede dünyaya gelen Kristof Kolomb öğrenimini aynı kentte tamamlayarak denizci oldu. Deniz yolculuğuna ilk kez çıktığında 10 yaşındaydı. Daha sonra Akdeniz'e açılan gemilerde iş buldu.

1476

Kuzey Denizi'nde seyreden Bechella adlı geminin Portekiz sahillerinde batması üzerine kardeşi Bartolomeo'nun yaşadığı Lizbon'a yerleşti ve burada haritacılık eğitimi gördü. Daha sonra usta bir gemici olarak Lizbon, İrlanda ve İzlanda arasında yük taşıyan gemilerde görev aldı.

1479

Madera'nın sömürgeleştirilmesinde önemli bir rol oynamış olan Perestrello ailesiyle ilişki kurdu ve 1479 yılının Ekim ayında Filippa Perestrello ile evlendi. Kısa bir süre sonra Madera'ya yerleşerek Afrika kıtasının keşfi ile ilgili çalışmalara katıldı.

1482

Bu arada sık sık bir Portekiz acentası olan Elmina'ya gitmekteydi. Okuduğu çok sayıda kitap ve astronom Pablo del Pozo Toscanelli ile olan dostluğu, kafasında sürekli batıya giderek

Hindistan'a ulařılabileceęi dūřuncesinin yer etmesinde etkili oldu.

1484-1485

Portekiz kralı II. Joao'ya yaptığı başvuru, uzmanlardan oluşan bir komisyon tarafından reddedildi. Karısının ölümünden sonra Perestrello ailesinin de desteğini büyük ölçüde yitirmişti. Oğlu beş yaşındaki Diego ile birlikte, Kastilya'ya giderek La Rabida Manastırı'na sığındı ve burada tanıştığı rahip Juan de Perez'den projeleri konusunda büyük bir destek gördü. Seville'e yaptığı kısa seyahatten sonra İspanya tahtının bulunduğu Kordoba'ya geçti.

1486-1490

Uzun bir bekleme sürecinin sonunda Katolik Krallar'la bir görüşme yapmayı başaran Kolomb, iki yıl süren komisyon çalışmaları sonunda ikinci kez olumsuz bir cevapla geri döndü. Portekiz kralına yaptığı ikincik teklif de olumsuzdu. Bu arada kardeşi Bartolomeo'nun Fransa ve İngiltere nezdinde yaptığı girişimler de sonuçsuz kalmıştı.

1492

Kolomb, Granada'da Katolik Krallar'la yeni bir görüşme yaptı ve kraliçenin kendisini desteklemesi sonucu istemiş olduğu mali yardım, imzalanan Santa Fe Antlaşması ile gerçekleşmiş oldu. Emrine verilen üç gemiyle 3 Ağustos günü Palos limanından denize açılan Kolomb, Kanarya Adaları'na uğradıktan sonra, rotayı batıya çevirerek 12 Ekim günü San Salvador adını verdiği adaya yanaşmayı başardı. Daha sonra Bahama Adaları'nı geçerek Juana adını verdiği Küba ve Haiti'ye (Hispaniola) vardı. Santa Maria adlı geminin batmasından sonra Haiti adasının kuzey sahillerinde karaya çıktı ve burada Navidad adlı ms-tahkem bir mevki kurdu.

1493-1494

Bu tarihte İspanya'ya geri döndü ve Barselona'da Katolik

Krallar'ın huzuruna kabul edildi. Kastilya ve Portekiz'e ait topraklar Papa VI. Alexandre tarafından yayınlanan bir fermanla belirlenmiş durumdaydı. Portekiz'in adı geçen fermana itiraz etmesi üzerine sınırlar batıya doğru biraz kaydırıldı (Tordesillas Antlaşması). Aynı tarihlerde Kolomb büyük bir filonun başında ikinci yolculuğuna başladı ve Antiller üzerinden Porto Riko'ya geçerek Hispaniola'ya doğru ilerledi. Adada kurulmuş olan Navidad adlı yerleşim bölgesi Kızılderililerin saldırısına uğramış ve yerle bir edilmişti. Kolomb aynı yerde İsabella adlı bir merkez kurdu. 1494'te Küba'nın güney sahillerini izleyerek Jamaika'yı keşfetti. Daha sonra uzun bir süre kalacağı İsabella'ya geri döndü.

1496-1497

Sömürge halkı ile aralarında çıkan anlaşmazlıklar üzerine kardeşi Bartolomeo'yu Hispaniola valiliğine atayarak İspanya'ya geri döndü. Kendisini çekemeyenlerin suçlamalarına karşılık vermek üzere Burgos'ta mahkeme önüne çıktı. Jean Caboto, 1497'de İngiltere adına New Foundland'ı keşfederek Labrador yarımadasının sahillerinde bir keşif gezisine çıktı.

1498

Kolomb, Güney Amerika'nın kuzey kıyılarını hedef alan üçüncü yolculuğuna çıktı. Trinidad adasını, Orenoco nehri ağzını, Paria körfezi ile Cumana kıyısını keşfederek buraya İnci Sahili adını verdi, daha sonra Hispaniola'ya geri döndü. Buradaki yaşam koşullarının elverişsizliği ve Kızılderili saldırıları Bartolomeo Kolomb'u İsabella'yı terk ederek güneyde Santo Domingo adlı bir merkez kurmaya zorlamıştı. Yeni bir sefere çıkan Jean Caboto, Kuzey Amerika kıtasının doğu sahillerinin bir bölümünü daha İngiltere'ye dahil etti.

1500

Santo Domingo'ya gelen kraliyet komiseri Francisco Bobadilla, Kolomb kardeşlerle Kristof Kolomb'un oğlunu tutuklayarak İspanya'ya geri gönderdi, ancak her üç tutuklu da Katolik Kral-

lar tarafından serbest bırakıldı. Aynı yıl Alvarez Cabral yönetimindeki bir Portekiz filosu denize açılarak Portekiz kralı adına Brezilya sahillerini ele geçirdi.

1502

Nicolas de Ovando Santo Domingo'ya gitmek üzere kalabalık bir filoyla İspanya'dan demir aldı. Kristof Kolomb, kısa bir süre sonra emrindeki dört küçük gemiyle dördüncü ve son yolculuğuna çıktı. Martinik'in yanı sıra Honduras ve Panama kıyıları keşfedildi. Gonzales de Coelho komutasındaki Portekiz filosu Brezilya sahillerindeki keşif gezilerine devam etti.

1504

Kristof Kolomb, İspanya'ya geri döndü. Koruyucusu Kastilya kraliçesi İsabelle bu tarihte ölmüş bulunuyordu. Santa Fe Antlaşması ile kendisine verilen haklardan yararlanmak isteyen amiral, bu konuda çetin bir mücadeleye girişti. Aynı yıl Kolomb tarafından keşfedilmiş olan toprakların yeni bir kıtaya ait olabileceği düşüncesini savunan Amerigo Vespucci'nin görüşleri doğrultusunda bir harita hazırlandı. Ertesi yıl Martin Waldseemüller tarafından yayınlanan bir haritada kıtanın güney bölümüne "Amerika" adı verilmişti.

1506

Mücadeleden yenik düşmüş olan amiral, 20 Mayıs günü Valladolid'de öldü.

1519-1522

Hernan Cortez tarafından başlatılan harekât, Meksika'daki Aztek İmparatorluğu'nu yıkmayı ve yerine İspanyol egemenliğini kurmayı hedef almaktaydı.

1531-1533

İnka İmparatorluğu bu tarihlerde Pizarro ve Almagro'nun düzenlediği seferler sonunda yıkılarak, bölge İspanyolların eline geçti.

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

GELECEK SAYI:

AMERİKA KITASI II

Kıtanın fethi

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

AMERİKA KITASI II

Kıtanın fethi

KARACAN

BAYİNİZDEN
ŞİMDİDEN AYIRTINIZ